

Kunstseminar: Billedet af islam og billeder i islam

Politiken 18. februar 2005, 2. sektion, side 4

Vesten har et noget forvrænget billede af islams syn på kunst, mener den jordanske professor Wijdan Ali.

Af Roula Mouawad

Idet kolde København varmes man af de mange aktiviteter, der finder sted, og de venlige mennesker, der er engagerede i den islamiske debat og alt, der er relateret til islam. Nogle lider af islamofobi, som en religiøs lærd udtrykte det i København, fordi de ikke ved nok om islam. Der er også dem, der sympatiserer med islam, fordi de er mere åbne og nysgerrige efter at vide mere om islam.

I dette klima organiserede Georg Brandes Forskerskole i sidste uge på Københavns Universitet seminaret 'Religion og kunst i det 21. århundrede' og havde inviteret den jordanske prinsesse og professor Wijdan Ali som gæst. Wijdan Ali fra Ammans universitet, der er rektor for fakultetet for kunst og design, talte om faserne i den islamiske kunsts udvikling i den arabiske verden.

Wijdan Ali besøgte Danmark i 1960'erne i forbindelse med en venskabslejr for unge med forskellige nationaliteter, og besøget i København frembragte søde minder. I sin præsentation talte professor Ali om den figurative kunst i islam, som kom til den arabiske verden fra Persien, Indien og Asien. Den type kunst, der blev importeret fra disse områder, var figurativ og inkluderede både menneske- og dyrefigurer. Prinsessen gjorde det klart, at islam ikke afviste sådanne billeder, sådan som det ellers ofte antages i Vesten, hvor man har indtryk af, at islam forbød billeder.

Wijdan Ali fortalte om adskillige historiske faser, måden hvorpå den figurative islamiske kunst udviklede sig i disse perioder, og hvordan den fandt sin niche i den arabiske region. Under det persiske Safadi-dynasti i første halvdel af 13. århundrede var der en stor eksport af figurative billeder. Det var kunstnere fra dette område, der var blandt de første til at male profetens portræt. Sunnimuslimerne i den arabiske verden havde senere en anden opfattelse af billeder. Her blev det i forskellige perioder besluttet først at forbyde at male profetens ansigt og siden hele hans krop. Som følge af dette enedes Safadi-malerne om kun at male en glorie som symbol på profeten i deres miniaturemalerier.

Afgudsdyrkelse

Wijdan Ali nævnte, at islam ikke forbyder figurativ kunst i Koranen. Hun henviste også til, at forbuddet mod billeder indtraf på et bestemt tidspunkt i historien, nemlig i en periode, hvor afgudsdyrkelse var udbredt. Da afgudsdyrkelsen tog af, og islam blev mere udbredt igen, var der nogle lærde, der lempede billedforbuddet af frygt for, at folk skulle vende tilbage til den tidligere afgudsdyrkelse. Forbuddet mod at male profetens ansigt var dog omgærdet af sådan en frygt for, at folk ville begynde at tilbede hans billede, at det fortsat blev opretholdt. Wijdan Ali talte også om naturalistisk kunst og understregede, at heller ikke denne form for kunst var forbudt i Koranen eller i den islamiske lære.

De særlige regler for billeder lader i høj grad til at have skyldtes det arabiske nomadefolks forestillingsevne. Disse folk foretrak tegn og symboler, fordi de havde en særlig mundtlig tradition, hvor der blev lagt stor vægt på evnen til at huske, og tegnene hjalp dem med dette. Professor Ali talte også om figurativ kunst i den islamiske arkitektur og viste eksempler på ornamenten og mosaik, der havde siddet på Klippemoskeens (i Jerusalem) facade og kuppel. Eksemplerne inkluderede billeder af gazeller, træer, floder og andre landskabsmotiver. Dette indikerer, at islam heller ikke afviste figurativ kunst i arkitekturen. Hun tilføjede, at i

modsætning til den gængse opfattelse af sådanne ornamentter som værende todimensionale, så måtte de snarere siges at være tredimensionale, i kraft af deres spirituelle og filosofiske dimension.

Kalligrafisk kunst og bogkunst udviklede sig til et fremtrædende element i den religiøse arkitektur, såsom moskeer og mausoleer. Siden hen blev den et fænomen i det islamiske maleri og udviklede sig til en særlig genre inden for maleri og skulptur.

Fredsudskab

Hen imod slutningen af sit oplæg fremviste Wijdan Ali nogle af sine egne malerier og talte i den forbindelse om de muslimske kvinders betydning i den islamiske historie. Hun afviste forestillingen om, at islam undertrykker kvinder, som det skete under Khomeinis revolution i Iran, og sagde, at dette ikke er en del af islams lære.

I en hurtig kommentar til Politiken understregede Wijdan Ali vigtigheden af, at forskellige civilisationer omgås hinanden. Sådanne gensidige udvekslinger har været berigende for alle civilisationer gennem historien.

Angående den islamiske kunsts autenticitet, som der længe er blevet sat spørgsmålstegn ved i vestlige kunstakademier, sagde professor Ali, at man plejede at anse islamisk kunst som håndværk, men at der skete en holdningsændring i 1960'erne, som resulterede i en spirende nyfortolkning af islamisk kunst på de vestlige akademier.

Til sidst understregede hun, at kunst er et budskab om fred til verden. Kunst er vores befrier og det, der udvider vores horisont. Det er ikke meningen, at den skal lukke os inde i bure og båse.

kultur@pol.dk

Oversat af Stine Høxbroe

Fakta: Gæsteskrivent

Journalister fra Libanons største avis An-Nahar og Politiken samarbejder i øjeblikket om et udvekslingsprojekt. De to libanesiske journalister Roula Mouawad og Tony Abi Najem skriver i disse uger fra Politikens redaktion på Rådhuspladsen. Her arbejder de tæt sammen med to af husets journalister om artikler, der både skal lande i spalterne i Beirut og i Danmark. Om en måneds tid byttes rollerne om, så Politikens journalister arbejder i Beirut. Denne artikels forfatter, Roula Mouawad, er sundheds- og kulturreporter på An-Nahar og arbejder også som tv-vært på en libanesiske tv-station.

Twining-projektet er igangsat og finansieret af International Media Support